

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Факультет № 6
Кафедра соціології та психології**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

**з навчальної дисципліни «Теорія і практика управлінського
консалтингу»
вибіркових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої
освіти**

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.22 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 26.08.22 р. № 6

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної
ради ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.22 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та
психології - Протокол від 17.08.22 р. № 7

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат соціологічних наук
Мороз А.В.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри психології та педагогіки Харківської державної академії культури, кандидат психологічних наук, доцент Віденєєв І.О.
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Управлінський консалтинг як вид професійної діяльності.	18	4	4	-	-	10	
Тема № 2. Процес управлінського консалтингу	18	4	4	-	-	10	
Тема № 3. Організаційна діагностика та методи консультування	18	4	4	-	-	10	
Тема № 4. Особливості взаємодії консультанта і клієнта: професійні та етичні аспекти	14	2	4	-	-	8	
Тема № 5. Основні принципи управління консалтинговою фірмою	10	2	2	-	-	6	
Тема № 6. Консультування по управлінню людськими ресурсами	10	2	2	-	-	6	
Тема № 7. Консультування з питань організаційної поведінки.	10	2	2	-	-	6	
Тема № 8. Роль консультанта з управління у діагностиці та профілактиці організаційних патологій.	12	2	2	-	-	8	

Тема № 9. Управлінське консультування організаційних змін.	10	2	2	-	-	6	
Всього:	120	24	26	-	-	70	залік

2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Управлінський консалтинг як вид професійної діяльності.	16	2	-	-	-	14	
Тема № 2. Процес управлінського консалтингу	16	2	-	-	-	14	
Тема № 3. Організаційна діагностика та методи консалтингу	14	-	2	-	-	12	
Тема № 4. Особливості взаємодії консультанта і клієнта: професійні та етичні аспекти	14	-	2	-	-	12	
Тема № 5. Основні принципи управління консалтинговою фірмою	10	-	-	-	-	10	
Тема № 6. Консультування по управлінню людськими ресурсами	10	-	-	-	-	10	
Тема № 7. Консультування з питань організаційної поведінки.	12	-	-	-	-	12	

Тема № 8. Роль консультанта з управління у діагностиці та профілактиці організаційних патологій.	14	2	-	-	-	12	
Тема № 9. Управлінське консультування організаційних змін.	14	-	2	-	-	12	
Всього:	120	6	6	-	-	108	залік

3. Методичні вказівки до семінарських занять

Тема № 1: Управлінський консалтинг як вид професійної діяльності.

Семінарське заняття: Сутність та призначення управлінського консалтингу. Навчальна мета заняття: вміти характеризувати різні підходи до

визначення сутності управлінського консультування, аналізувати можливості управлінського консультування у різних сферах, визначати перспективні напрямки розвитку даного виду професійної діяльності.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Історія становлення й розвитку управлінського консультування.
2. Дискусії про визначення управлінського консультування. Консультування як спосіб вирішення проблем організації та як вид професійної діяльності.
3. Сфери застосування і можливості управлінського консультування.
4. Консультаційна послуга: поняття, види.
5. Видова різноманітність управлінських консультацій.
6. Сучасні напрямки розвитку та застосування управлінського консультування.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Аналіз причин звернення керівників та менеджерів організацій до послуг консультантів з управління.
2. Переваги та недоліки основних видів консультаційних послуг.
3. У чому спостерігається зміна пріоритетів у консультаційній діяльності. *Література:* 1 [6-26], 5 [910-919], 6 [7-13], 7 [3-32], 9 [7-16, 21-41], 10 [45-62, 73-91].

Тема № 2: Процес управлінського консалтингу

Семінарське заняття: Етапи процесу управлінського консалтингу

Навчальна мета заняття: знати основні етапи процесу консультування, вміти визначати їх специфіку, навчитись

характеризувати моделі консультування та виокремлювати ситуації їх застосування, навчитись розробляти контракт на здійснення управлінського проекту.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Принципи організації управлінського консалтингу. Внутрішні та зовнішні консультанти.
2. Характеристика п'ятифазної моделі управлінського консалтингу.
3. Умови ефективності застосування різних моделей консалтингу.
4. Поведінкові ролі консультанта.
5. Форми укладання контракту на консультування.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Зворотний зв'язок з клієнтом: сутність, цілі, форми.
2. Фактори які необхідно враховувати консультанту при встановленні першого контакту з клієнтом.
3. Елементи плану виконання консалтингового проекту.
4. Специфіка навчання персоналу клієнтської організації.

Література: 1 [27-50], 6 [40-57], 7 [165-268], 10 [97-103, 190-205]

Тема № 3. Організаційна діагностика та методи консалтингу

Семінарське заняття: Методи і технології управлінського консалтингу

Навчальна мета заняття: вміти характеризувати способи проведення організаційної діагностики, застосовувати різні методи, що використовуються у практиці управлінського консультування для вирішення різних завдань.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 2 год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Цілі та способи проведення організаційної діагностики.
2. Методи нагромадження інформації: специфіка застосування.
3. Застосування соціологічних та соціально-психологічних методик в управлінському консультуванні.
4. Методи групової роботи.
5. Методи, що застосовуються для запобігання та розв'язання конфліктів в організаціях.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Специфіка діагностичного інтерв'ю.
2. Діагностика за слабкими сигналами.
3. Способи взаємодії консультанта з групою.
4. Використання методу фокус-груп у практиці управлінського консультування.

Література: 1 [50-74], 2 [67-72], 4 [56-70], 6 [151-167, 184-203, 228-

246], 9
[98-118], 10 [211-220]

Тема № 4. Особливості взаємодії консультанта і клієнта: професійні та етичні аспекти

Семінарське заняття: Професіоналізм і етика в управлінському консалтингу
Навчальна мета заняття: вміти характеризувати професійні, етичні та особистісні якості консультанта з управління, знати типологію професійних організацій консультантів та навчитись оцінювати ефективність управлінського консультування.

Кількість годин - 4 год. (денна форма навчання), 2 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Особливості консультант-клієнтських відносин.
2. Етичні принципи управлінського консультування. Професійний кодекс консультанта.
3. Кар'єра та винагорода у консультуванні.
4. Професійні організації консультантів.
5. Професіоналізм в управлінському консультуванні.
Навчання та підвищення професійного рівню консультантів.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Ефективність управлінського консультування.
2. Основні типи консультантських організації та їх специфіка.
3. Мотивація професійного зростання консультантів з управління.
4. Кар'єра консультанта з управління.
5. Сертифікація та ліцензування консультантів.

Література: 1 [75-91], 5 [929-935], 6 [79-97, 125-131], 7 [65-90, 139-164], 9
[17-20, 212-218]

Тема № 5. Основні принципи управління консалтинговою фірмою

Семінарське заняття: Особливості формування й розвитку ринку консалтингових послуг

Навчальна мета заняття: знати основні тенденції розвитку ринку консультаційних послуг у світі, вміти визначати та характеризувати бар'єри, що існують в Україні на шляху розвитку ринку консультаційних послуг.

Кількість годин - 2 год. (денна форма навчання), - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Міжнародний ринок консалтингових послуг та тенденції розвитку консалтингу.

2. Суб'єкти управлінського консультування в Україні.
3. Проблеми розвитку управлінського консультування в Україні.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Особливості розвитку консультаційної індустрії у світі.
2. Аутсорсинг як напрямок діяльності консультанта з управління.

Література: 1 [91-97], 6 [99-115], 10 [23-30]

Тема № 7. Консультування з питань організаційної поведінки.

Семінарське заняття: Управлінські основи організаційної поведінки

Навчальна мета заняття: вміти визначати основні типи та моделі організаційної поведінки, аналізувати конфліктні зони в організаціях та організаційні комунікації.

Кількість годин - 2 год. (денна форма навчання), - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Організаційна поведінка: типи, елементи, структура. Огляд основних моделей організаційної поведінки.
2. Механізми досяжної мотивації.
3. Регулювання конфліктних управлінських позицій.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Ресурси організаційної поведінки.
2. Основні напрямки розвитку сучасної теорії і практики організаційної поведінки як спеціальної управлінської дисципліни.

Література: 1 [124-130], 5 [398-440]

Тема № 8. Роль консультанта з управління у діагностиці та профілактиці організаційних патологій

Семінарське заняття: Організаційні патології як предмет управлінського консалтингу

Навчальна мета заняття: знати основні види патологічних станів організації, вміти їх аналізувати та обирати методи роботи, що спрямовані на подолання патологій організації.

Кількість годин - 2 год. (денна форма навчання), - год. (заочна форма навчання)

Навчальні питання:

1. Організаційна патологія як дисфункцію.
2. Помилки керівників, їх класифікація.
3. Шляхи оптимізації організаційного розвитку і подолання патологічних станів організації.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Стагнація організації як вид організаційної патології.
2. Патологія структури та її вплив на виникнення проблем організації.

Література: 1 [130-138], 6 [136-149]

Тема №9. Управлінське консультування організаційних змін
Семінарське заняття: Управління організаційними змінами

Навчальна мета заняття: вміти визначати організаційні зміни та фактори, що впливають на успішність їх впровадження, характеризувати феномен опору організаційним змінам та методи організаційного розвитку.

Кількість годин - 2 год. (денна форма навчання), 2 - год. (заочна форма навчання).

Навчальні питання:

1. Роль консультанта у впровадженні соціальних змін в організації.
2. Феномен опору організаційним змінам.
3. Методи організаційного розвитку.

Питання цільових виступів та рефератів студентів:

1. Запланована перебудова в організації.
2. Примусове управління організаційними змінами.

Література: 1 [138-149], 2 [57-66], 7 [91-122], 9 [82-97]

**4. Рекомендована література (основна, допоміжна),
інформаційні ресурси в Інтернеті**

Основна література

1. Бутиліна О. В. Управлінське консультування: навч.-метод. посіб. / О.В.Бутиліна – Х.: Видавництво «Форт», 2014. – 166 с.
2. Джордж Р., Кристиани Т. Консультирование: теория и практика /Пер. с англ. – М.: ЭКСМО, 2002. – 448 с.
3. Коростельов В. А. Управлінське консультування: Навч. посібник / Міжрегіон. академія управління персоналом. – К., 2003. – 104 с.
4. Кравченко А.И., Тюрина И.О. Социология управления: фундаментальный курс: Учеб. пособие. — М.: Академический Проект; Деловая книга, 2008. — 983 с.
5. Хміль Ф.І. Основи управлінського консультування: навч. посіб./ Ф.І.Хміль. — К.: Академвидав, 2008. — 240 с.
6. Чернов Ю.В., Фомишин С.В., Тищенко А.И. Управленческое консультирование: Учеб. пособие. — Херсон: ОЛДИ-плюс, 2003. — 272 с.

Допоміжна

7. Ануфриева Н.И. Патология организации. – Электронный ресурс. – [Режим доступу]: www.ekonom.nsc.ru/eco/Arhiv/ReadStatiy/206_12/Anufrieva.htm.
8. Атаманчук Г. В. Управление – фактор развития: размышления об управленческой деятельности. – М.: Экономика, 2002. – 566 с.
9. Армстронг М. Стратегическое управление человеческими ресурсами:

- Пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 326 с.
10. Беннет Р. Секреты эффективного управления: Пер. с англ. – М.: Лори, 1999. – 216 с.
 11. Борисова Е. А. Управление персоналом для современных руководителей. – СПб.: Питер, 2003. – 444 с.
 13. Бурега В. В. Философские основания менеджмента. – Донецк: ДонГАУ, 2002. – 182 с.
 14. Бутиліна О.В. Фахівець з управлінського консультування: штрихи до соціально-психологічного портрету // Соціально-психологічні технології управління персоналом: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (26-27 березня 2010р.). — Харків: АДВА™, 2010. — С. 7-9.
 15. Бутиліна О.В. Організаційна патологія: відхилення від норми чи дисфункція? // Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний, юридичний аспекти: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 10 квітня 2010 р.) – Х.: Вид-во Хар. Нац. ун-ту внутр. справ, 2010. – С. 30-34.
 16. Верба В.А. Ідентифікація і систематизація проблем розвитку підприємств як передумова формування попиту на консалтингові послуги. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: www.ekonomica.org.ua/files/articles/verba_09_2008_XHEU.pdf.
 17. Верба В. Управлінське консультування в Україні: місія не здійснена? – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: <http://www.management.com.ua/strategy/str101.html>.
 18. Верба В. А. Решетняк Т. І. Організація консалтингової діяльності: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2000. – 244с.
 19. Доблаев В. Л. Теоретические и институциональные проблемы организационной науки // Социс. – 2005. – № 4. – С. 43 – 53.
 20. Елмашев О. К. Управленческое консультирование: вопросы теории и практики. – Ижевск: Удмуртия, 1989. – 112 с.
 21. Зиновьев Ф. В. Управленческое консультирование. – Симферополь, 2000. – 150 с.
 31. Комаров С.В., Кордон С.И. Организационная патология с точки зрения социолога, менеджера и консультанта по управлению. – Электронный ресурс. – [Режим доступа]: www.ecsocman.edu.ru/images/pubs/2005/01/25/0000202980/008.KOMAROV.pdf.
 32. Муэрс Р. Эффективное управление: Пер. с англ. – М.: Финпресс, 1998. – 128с.
 33. Ньюстром Дж. В., Дэвис К. Организационное поведение: Поведение человека на рабочем месте / Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2000. – 448 с.

34. Паркинсон С. Н., Рустомджи М. К. Искусство управления: [Принципы и практ. советы предвидеть, организовывать и планировать]: Пер. с англ. – М.: ФАИР, 1997. – 272 с.
35. Рibaкова Т.О. Управлінське консультування в системі консультаційних послуг. – Електронний ресурс. – [Режим доступу]: http://manved.at.ua/publ/upravlinske_konsultuvannja_v_sistemi_konsultacijnih_poslug/2-1-0-19.
36. Ру Д., Сулье Д. Управління: Пер. з фр. – К.: Основи, 1995. – 447 с.
37. Трофимова О.К. Международный рынок консалтинговых услуг и тенденции развития украинского консалтинга. – Электронный ресурс. – [Режим доступа]: www.uamc.com.ua/articles/article04.htm.
38. Управленческое консультирование. Индустрия знаний, символический капитал или новая мода / под ред. М. Киппинга и Л. Энгвелла : Пер. с англ. – Х.: Узд-во «Гуманитарный центр», 2008. – 416.
39. Филонович С. Р. Использование моделей жизненного цикла в организационной диагностике // Социс. – 2005. – № 4. – С. 53 – 65.
40. Хижняк Л. М. Организационный опыт в теории и практике социального управления // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – 2001. – № 527. – С. 68 – 73.
41. Хижняк Л. М. Патологічні стани організацій: діагностика та шляхи подолання // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – 2000. – № 489. – С. 83 – 88.
42. Хижняк Л. М. Сопротивление переменам в диагностике организационного развития // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – 2000. – № 462. – С. 17 – 21.
43. Ховард К., Коротков Э. Принципы менеджмента: управление в системе цивилизованного предпринимательства. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 224 с.
44. Черкасов В. В. Проблемы риска в управленческой деятельности. – М.: Рефл.-бук.; К.: Ваклер, 1999. – 287 с.
45. Шейн Э. Х. Организационная культура и лидерство: Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2002. – 336 с.
46. Щекин Г. В. Практическая психология менеджмента: В 2 кн. Кн. 2: Как строить организацию. – К.: МЗУУП, 1993. – 256 с.
47. Щекин Г. В. Организация и психология управления персоналом: Учеб.- метод. пособие. – К.: МАУП, 2002. – 832 с.
48. Щелкунов В. И. Деловые стратегии и менеджмент Украины XXI века. – К.: Наукова думка, 2002. – 416 с.
49. Юрасова М. В. Управленческое консультирование: социологические

методыи технологии. – М.: Наука, 2001. – 134 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Springer <https://link.springer.com/>
3. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
4. Пошукова система Google books <https://books.google.com/>
5. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
6. Пошукова система DOAB <https://www.doabooks.org/>
7. Пошукова система SpringerOpen <https://www.springeropen.com/>
8. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM)
<https://oai.org.ua/http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6564/1/Melnichuk.pdf>
9. Електронна бібліотека Наукова періодика України
<http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>